

Josef Pekař

Patří mezi významné osobnosti české historické vědy. Za svůj život publikoval desítky historických prací a odborných statí. Hrdě se hlásil k odkazu J. Gola, stejně jako k myšlence, že historik by měl pochopit historické údobí především ze studia období samotného.

Život a kariéra

Josef Pekař (1870 – 1937) se narodil jako (druhý) syn chalupníka v **Malém Rohozci**, dětství však prožil na statku v Daliměřicích. V letech **1880-1888** navštěvoval mladoboleslavské gymnázium, kde poprvé pracoval také v archivu. Po skončení středoškolských studií pokračuje ve studiu historie na Karlově Univerzitě v Praze, kde se setkává s osobnostmi jako **V. Rezek** a **J. Gol**, kteří měli mít na vývoj mladého historika výrazný vliv.

V roce 1892 získal titul **PhDr.** za svou práci o Přemyslu Otakarovi II. (**Kandidatura Přemysla Otakara II. na německý trůn**), ve které prokázal, že panovník se o císařský trůn ucházel sám, mezi lety 1272-1273.

Mnohé zkušenosti získal při studijních pobytech v Berlíně a Erlangenu, krátce také vyučoval na gymnáziu v Mladé Boleslavi (jako zástupce za svého bývalého učitele, který se však vrátil dříve, než mohlo místo připadnout Pekařovi) a rovněž na gymnáziu v Praze. Poté získal místo na **Strakově akademii**. Pravidelně přispíval také do **Českého časopisu historického** (vedoucím redaktorem se stal po roce 1918).

V roce **1897** se habilitoval svou prací **Dějiny Valdštejnského spiknutí 1630-1634** a na FF nastupuje jako soukromý docent. Zde je r. 1903 jmenován řádným profesorem v oblasti **rakouských dějin**.

Na FF působí většinu svého života, v letech 1911-1912 působí jako **děkan**, o dvacet let později je zvolen dokonce **rektorem** Univerzity Karlovy.

Za svůj život získal uznání nejen svých spolupracovníků, ale také mnohých „odpůrců“ (vč. **J. Herbena** či dokonce **T. G. Mysaryka**). Často se pouštěl do debaty o citlivých tématech, ve kterých vždy tvrdě hájil svá stanoviska. Za vše mluví i skutečnost, že právě jemu nabídli kandidaturu na **prezidenta** krátce poté, co odstoupil **T. G. M.** (Pekař však tuto možnost jednoznačně zamítl).

Josef Pekař pocházel z početné rodiny, její osud nebyl ovšem příliš šťastný. Matka, stejně jako všichni jeho sourozenci, zemřela na rodinnou chorobu – tuberkulózu. Josef Pekař proto dlouho trpěl obavami, aby stejný osud nepotkal také jeho, a i to bylo pravděpodobně důvodem, proč se za celý svůj život neoženil. Trpěl proto často pocity osamělosti, které se pokoušel zahánět tvrdou prací. Skvělé vztahy měl se svými spolupracovníky (zejména **J. Gollem**) a žáky (mezi něž patřil například jeho pozdější kritik **J. Slavík** nebo **Z. Kalista**, který o působení svého učitele napsal později knihu). Na sklonku života napravil i vztahy se svým dlouholetým rivalem, Masarykem, který nechal později na Pekařovu hrobku položit věnec s nápisem „Byl jste hodný člověk.“ **J. Pekař** zemřel **23. ledna 1937**.

O smyslu českých dějin

Za svůj život vedl Pekař několik „historických“ sporů (ještě v mladých letech zasáhl – přestože až později – do sporu o pravost rukopisů, později vedl spor s uznávaným německým historikem **Theodorem Mommsenem**, který vinil Čechy z rozbití německé národní jednoty), jeho zdaleka největším „protivníkem“ se však stal **T. G. Masaryk**, prosazující tvrzení, že naše národní hnutí se zakládá především na myšlence humanity. Pekař však toto tvrzení zpochybnil, Masarykovo chápání dějin totiž podle něj nevycházelo z poznatků (výsledků) historické vědy. Důležitou roli zde sehrála i politika, k níž se aktivně vyjadřoval kromě Masaryka i Pekař.

Odkaz Josefa Pekaře

V poválečných letech (zejména za období komunismu) byla Pekařova díla postupně stažena z knihoven a antikvariátů a jeho jméno spojováno s nacistickým režimem. Právě nacisté totiž využili Pekaře a jeho kritický postoj k Palackému ke svému prospěchu, Palacký sám měl být naopak zapomenut a zavržen. Právě toto pokřivené chápání Pekařova díla převzali po převratu komunisté a označili jej za odpůrce národních snah a pokroku (příkladem můžeme uvést pamflet **J. Pachtý** z 50. let min. století).

Konzervatismus

Pekař byl také horlivým zastáncem Rakousko-Uherské monarchie a v jejím případném rozpadu neviděl nic dobrého. Jeho hlavním zájmem však byly vždy české zájmy (tedy i česká rovnoprávnost v rámci R-U), a přestože po skončení války vznik ČSR uvítal, patřil k předním kritikům nových poměrů (velmi tvrdě se stavěl například proti některým článkům pozemkové reformy a vyvlastnění šlechty).

Práce a dílo

Pekařovým hlavním zájmem se stala doba **husitská a období pobělohorské**. V husitské revoluci neviděl (na rozdíl od Palackého) zárodek novověkého myšlení, ale naopak „konec středověku,“ spíše období stagnace než pokroku. Vyvrací tak Palackého myšlenku, že husitství patřilo k nejslavnějším okamžikům českých dějin, stejně jako kladné hodnocení Žižkovo.

V Bílé Hoře viděl pak především jako střet **německé protestantské a románské katolické** kultury. Vnímá Bílou Horu (předurčenou již husitskou revolucí) jako neštěstí naší historie, vinu pak přikládá mj. českým stavům. Tím vyvrací představu o „hodných Čechích a zlých Němcích,“ zároveň však není jeho cílem vyvolávat rozdílným výkladem konflikty ve společnosti. Spíše mu šlo o zmírnění napětí mezi prohusitskou a prokatolickou stranou v tehdejší společnosti.

Kromě výše uvedeného se věnoval i mnoha jiným tématům a za svůj život publikoval velké množství svých prací. Pro názornost několik příkladů:

Nejstarší kronika česká (1903), **Bílá Hora: její příčiny a následky** (1921), **Tři kapitoly z boje o Sv. Jana Nepomuckého** (1921), **O smyslu českých dějin** (1929), **Žižka a jeho doba I–IV**. (1927–1933), **Světová válka** (1921)...

LITERATURA:

HANZAL, Josef: Josef Pekař. Život a dílo. Praha 2002.

KUČERA, Martin: Rakouský občas Josef Pekař. Praha 2005.

KUTNAR, František – MAREK, Jaroslav: Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví. Praha 2009.